

Χρησιμοποιώντας τον ίδιο νορμαλισμό $N = \sqrt{E + m}$ έχουμε

$$v(p, s) = \sqrt{|E| + m} \begin{pmatrix} \frac{\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{p}}{|E| + m} \chi^s \\ \chi^s \end{pmatrix}, \quad s = 1, 2$$

και $\psi = v(p, s)e^{-i(-p) \cdot x} = v(p, s)e^{ip \cdot x}$ με $p = (E, \mathbf{p})$. Η επιλογή είναι $\chi^1 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$ και $\chi^2 = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$ γιατί η απουσία ενός άνω spin ηλεκτρονίου με αρνητική ενέργεια ισοδυναμεί με παρουσία ποζιτρονίου με κάτω spin με θετική ενέργεια.

Άσκηση 20 Δείξτε ότι πράγματι η εξίσωση Dirac περιγράφει εσωτερική στροφορμή $1/2$. Δηλαδή, δείξτε ότι η χαμιλτονιανή δεν μετατίθεται με τη στροφορμή $\mathbf{L}$ αλλά με τον τελεστή $\mathbf{L} + \frac{1}{2}\boldsymbol{\Sigma}$

Στη μη σχετικιστική προσέγγιση η “κάτω” συνιστώσα του 4-spinor είναι κατά (v/c) μικρότερη από την “άνω” συνιστώσα:
 $m + E \sim 2m \rightarrow (\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{p})/(2m) \sim v$.

Άσκηση 21 Δείξτε ότι στη μη σχετικιστική προσέγγιση η εξίσωση του Dirac καταλήγει στην εξίσωση του Pauli παρουσία ηλεκτρομαγνητικού πεδίου $A^\mu = (V, \mathbf{A})$

$$(E + eV - m)\psi_A = \left[\frac{(\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2}{2m} + \frac{e}{2m} \boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{B} \right] \psi_A$$

Από τον όρο $\frac{e}{2m} \boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{B}$ βλέπουμε ότι υπάρχει μια εσωτερική στροφορμή του ηλεκτρονίου.

Ας θυμηθούμε ότι μαγνητική ροπή $\mathbf{m}$, σε μαγνητικό πεδίο $\mathbf{B}$ έχει ενέργεια $-\mathbf{m} \cdot \mathbf{B}$. Φορτίο q , μάζας M έχει μια μαγνητική ροπή $\mathbf{m} = \frac{1}{2} \frac{q}{M} \mathbf{L}$ όπου $\mathbf{L}$ η στροφορμή. Άρα, ο όρος

$$-\left(\frac{-e}{2M} \boldsymbol{\sigma} \right) \cdot \mathbf{B} = \left(\frac{e}{2M} 2\mathbf{S} \right) \cdot \mathbf{B} = 2 \left(\frac{e}{2M} \mathbf{S} \right) \cdot \mathbf{B}$$

(όπου $\mathbf{S} = \frac{1}{2} \boldsymbol{\sigma}$) αντιστοιχεί σε μια ιδιοστροφορμή του ηλεκτρονίου. Η αντίστοιχη μαγνητική ροπή είναι

$\mathbf{m} = \frac{e}{2M} 2\mathbf{S} = 2 \frac{e}{2M} \mathbf{S}$. Δηλαδή ο συντελεστής μπροστά από το $\mathbf{S}$ είναι διπλάσιος από αυτόν της στροφορμής $\mathbf{L}$ ($-\frac{1}{2} \frac{q}{m} \mathbf{L} \cdot \mathbf{B}$).

Άσκηση 21 Δείξτε ότι στη μη σχετικιστική προσέγγιση η εξίσωση του Dirac καταλήγει στην εξίσωση του Pauli παρουσία ηλεκτρομαγνητικού πεδίου $A^\mu = (V, \mathbf{A})$ (Π)

Λύση

Η ελάχιστη αντικατάσταση $p^\mu \rightarrow p^\mu + eA^\mu$ σημαίνει $E \rightarrow E + eV$ και $\mathbf{p} \rightarrow \mathbf{p} + e\mathbf{A}$. Οπότε θα έχουμε από την εξίσωση του Dirac

$$\begin{aligned}
 E \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix} &= (\mathbf{a} \cdot \mathbf{p} + \beta m) \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix} \rightarrow \\
 (E + eV) \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix} &= (\mathbf{a} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) + \beta m) \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix} \rightarrow \\
 (E + eV) \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix} &= \left[\begin{pmatrix} 0 & \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \\ \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) & 0 \end{pmatrix} \right. \\
 &\left. + \begin{pmatrix} m & 0 \\ 0 & -m \end{pmatrix} \right] \begin{pmatrix} \psi_A \\ \psi_B \end{pmatrix}
 \end{aligned}$$

Η πρώτη εξίσωση δίνει $(E + eV)\psi_A = \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A})\psi_B + m\psi_A$. Αλλά, $\psi_B = \frac{\boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A})}{2m}\psi_A$ ($eV \ll E \sim m$). Άρα παίρνουμε

$$(E + eV - m)\psi_A = \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \frac{1}{2m} \psi_A$$

Χρησιμοποιώντας την ταυτότητα $(\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{a})(\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{b}) = \mathbf{a} \cdot \mathbf{b} + i\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{a} \times \mathbf{b}$ (*), παίρνουμε,

$$\begin{aligned} \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) &= (\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2 + i\boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \times (\mathbf{p} + e\mathbf{A}) \\ &= (\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2 + ei\boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{p} \times \mathbf{A}) + ei\boldsymbol{\sigma} \cdot (\mathbf{A} \times \mathbf{p}) \\ &= (\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2 + ei\boldsymbol{\sigma} \cdot (-i)\nabla \times \mathbf{A} = (\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2 + e\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{B} \end{aligned}$$

Για να καταλάβουμε πώς πήγαμε από την δεύτερη στην τρίτη γραμμή της προηγούμενης σχέσης ας δούμε πώς η x -συνιστώσα δρα σε ένα ψ

$$\begin{aligned} [(\mathbf{p} \times \mathbf{A}) + (\mathbf{A} \times \mathbf{p})]_x \psi &= -i[\nabla \times \mathbf{A} + \mathbf{A} \times \nabla]_x \psi = \\ &= -i[\partial_y A_z - \partial_z A_y + A_y \partial_z - A_z \partial_y] \psi \\ &= -i[(\partial_y A_z)\psi + A_z \partial_y \psi - (\partial_z A_y)\psi - A_y \partial_z \psi + A_y \partial_z \psi - A_z \partial_y \psi] \\ &= -i[\partial_y A_z - \partial_z A_y] \psi = -i(\nabla \times \mathbf{A})_x \psi \end{aligned}$$

Οπότε η εξίσωση Dirac γίνεται

$$(E + eV - m)\psi_A = \left[\frac{(\mathbf{p} + e\mathbf{A})^2}{2m} + \frac{e}{2m} \boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{B} \right] \psi_A$$

που είναι ακριβώς η εξίσωση του Pauli.

(*) Από $[\sigma_i, \sigma_j] = 2i\epsilon_{ijk}\sigma_k$ και $\{\sigma_i, \sigma_j\} = 2\delta_{ij}$ παίρνουμε αθροίζοντας κατά μέλη

$$\sigma_i \sigma_j = \delta_{ij} + i\epsilon_{ijk}\sigma_k$$

Οπότε

$$\begin{aligned} (\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{a})(\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{b}) &= \sigma_i a_i \sigma_j b_j = a_i b_j \sigma_i \sigma_j = a_i b_j (\delta_{ij} + i\epsilon_{ijk}\sigma_k) = \\ &= \mathbf{a} \cdot \mathbf{b} + i\boldsymbol{\sigma} \cdot \mathbf{a} \times \mathbf{b} \end{aligned}$$